

банківських консорціумів є досить поширеною. Так, свого часу будівництво Євротунелю, що сполучив Велику Британію з європейським континентом, профінансували 198 банків з 15 держав. [1, с.20] В Україні поки що найвідомішим консорціумом є об'єднання державних Ощадбанку та Укресімбанку. Однак можна спрогнозувати, що в невдовзі вітчизняні банки змушені будуть співпрацювати. Масштабні проекти в сфері нерухомості – великі розважальні комплекси та житлові масиви – потребуватимуть великих обсягів грошових ресурсів. Для того щоб розділити ризики і для більшої впевненості у повному фінансуванні таких проектів банки змушені будуть створювати консорціуми.

Також одним із шляхів залучення довгострокових ресурсів і збільшення можливостей для довгострокового інвестиційного кредитування є злиття банківського бізнесу із страховими компаніями та пенсійними фондами. Ці небанківські фінансово-кредитні установи, на відміну від банків, мають досить багато способів для мобілізації значних коштів від населення. Відповідно, акумульовані парабанківськими установами грошові ресурси збільшують можливості і зменшують ризики банку щодо кредитування довгострокових інвестиційних проектів.

На думку науковців, ефективним засобом активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на науково-технічний розвиток, є широкомасштабне застосування лізингових операцій. Наприклад, в США майже половина кредитів надається за їх допомогою.[4, с.67] Тоді ж як в Україні станом на початок 2007 року фінансовий лізинг в структурі кредитів, наданих суб'єктам господарювання в інвестиційну діяльність становить лише 1%. Даний сектор банківських операцій є практично нерозвинутим і водночас дуже перспективним. Фахівці Світового банку, провівши дослідження вітчизняного ринку лізингових послуг, визначили потребу суб'єктів господарювання в лізингу як «практично безмежну». Активне впровадження лізингових операцій в Україні сприятиме оновленню основних фондів завдяки більшій доступності підприємств до зовнішніх джерел фінансування інвестицій і розвитку малого та середнього бізнесу завдяки більшій доступності лізингових операцій порівняно з іншими інструментами запозичень. Крім того, розвиток лізингу стимулюватиме підвищення ефективності кредитної політики банків завдяки формуванню конкурентного середовища між джерелами фінансування.

Загальновідомим є факт, що інвестиційна активність та економічне зростання – це два взаємопов'язані процеси. Економічне зростання значною мірою залежить від інвестиційної активності, і навпаки. Одночасно економічна криза зумовлює гостру нестачу фінансових ресурсів. У зв'язку з цим значно зростає роль банківських установ як головного акумулятора інвестиційних ресурсів, важеля підвищення інвестиційної привабливості країни в цілому, регіонів, окремих галузей економіки зокрема. Тому лише цілеспрямована і стабільна політика держави, спрямована на перетворення вітчизняних банків в активних інвесторів української економіки, забезпечить усунення інвестиційного «голоду» в Україні та мобілізацію достатніх обсягів інвестиційних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

СПИСОК ЦИТИРУЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Задерей Н. Великі гроші // Інвестиції: практика та досвід. – 2006. – №13. – С.19 – 21.
2. Прасолова С. Особливості формування кредитної політики банків України з довгострокового інвестування // Вісник НБУ. – 2004. – №11. – С. 58-61.
3. Корецький М.Х. Активізація діяльності інвесторів на фондовому ринку // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №1. – С. 7-9.
4. Жукова Н. Особливості кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання в Україні // Банківська справа. – №2. – С.65-72.
5. Матвієнко П.В. Інвестиційна діяльність вітчизняних банків // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №9. – С.3-10.

УДК 330.322 (477)

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Турчин Л.Е.

Научный руководитель: старший викладач Гайдис Н.М.

УО «Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)»

У статті розглядаються перспективні напрямки інвестування економіки України. Проведено аналіз інвестиційного потенціалу України, визначено основні тенденції його розвитку та напрями використання. Розглянуто роль інвестиційних процесів на сучасному етапі соціально-економічного розвитку, а також вплив прямого іноземного інвестування на економіку України. Оцінено сучасний стан інвестиційної діяльності в країні та шляхи її удосконалення.

The article runs about the innovative ways of investing of the Ukrainian economy. The investment potential of Ukraine is also analysed in this work., the basic tendencies of its development and directions of its use are determined. The role of investing processes during the modern stage of social and economic development and the impact of foreign direct investing on the Ukraine's economy are considered. The author appreciates a modern status of development of investment activity in the country and ways of its improvement.

У сучасному світі високі темпи економічного розвитку нерозривно пов'язані з інтенсифікацією інвестиційно-інноваційних процесів, що відображаються у невідпинному зростанні частки високотехнологічного сегменту економіки та стають фундаментом для формування інноваційної моделі економічного розвитку. Проте в Україні економічне піднесення спостерігається на тлі структурних деформацій - домінування імпортного сектора економіки та виробництва низько - та середньо технологічної продукції.

Створення інвестиційного ринку в процесі розбудови ринкової економіки – проблема надзвичайно важлива, адже структурна переорієнтація економіки на основі сучасних досягнень науково-технічного прогресу також реалізується через інвестиції. Інвестиційний ринок можна назвати ключем до швидкого та ефективного економічного та соціального розвитку України, а інвестиційна політика є важливою складовою економічної політики держави.

Інвестиційну політику, на думку багатьох експертів, треба першочергово зосередити на трьох взаємопов'язаних та взаємокоординованих напрямках [1]:

- 1) деінвестування;
- 2) пріоритетне інвестування;
- 3) інвестування із залученням іноземного капіталу.

Ці напрями визначають зовнішньоекономічну діяльність, а також шляхи трансформації економіки України в світове господарство.

Пріоритетне інвестування базується на визначенні підприємств, які суттєво впливають на розвиток економіки України.

Інвестування із залученням іноземного капіталу визначається умовами національної економіки, якій необхідне залучення різних форм іноземного капіталу, що надходить з різних джерел: іноземний державний капітал; іноземні інвестиції у вигляді позик та міжнародних кредитів; іноземний приватний капітал; підприємницький капітал у вигляді прямих та портфельних іноземних інвестицій.

На нашу думку, за своїми потенційними ресурсами та геополітичним положенням Україна мала б бути ідеальним об'єктом для вкладення інвестицій.

Не зважаючи на промисловість та інші галузі економіки, які формувалися під впливом милітаризованої економіки Радянського Союзу, наша держава має надзвичайно сприятливі природні умови: тут зосереджено 1/4 світових запасів чорнозему, 45% світових запасів граніту; країна знаходиться на 6-му місці у світі за потенціалом виробництва металу та гірничо-видобувної промисловості.

На сьогодні в Україні зберігається потужна мінерально-сировинна база. Виявлено близько 20 тисяч родовищ та проявів корисних копалин, з яких 7829 мають промислове значення (зокрема надра України містять поклади світового значення – марганцева руда, облицювальне каміння, залізна руда, коалін) і враховуються Державним балансом запасів корисних копалин. У вартісному вигляді вони можуть бути оцінені у 7,5 трильйонів доларів США [2, с.118].

Однак, на жаль, умови для реалізації міжнародних інвестиційних програм є досить непривабливими. Так, дедалі більше дається взнаки нечіткість інвестиційної стратегії, а непрозорість процесу обговорення та формування інвестиційних та інноваційних пріоритетів розвитку національної економіки перешкоджає виробленню об'єктивних цілей та напрямків цієї політики. Крім того, Україна конкурує з країнами Східної Європи та СНД за інвестиції розвинених країн.

Протягом останніх років Україна залучила прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в декілька разів менше, ніж інші країни Центральної та Східної Європи, а частка країни в світових потоках ПІІ залишається надзвичайно низькою у 2005 р. – 0,8 % і близько 0,4 % у 2006 р. У 2005 р. до країн Центральної та Східної Європи та СНД надійшло 74,3 млрд. доларів приватних іноземних інвестицій, в 2006 р. – 77,6 млрд. доларів, що складає близько 7-8 % загальносвітового рівня ПІІ, причому з них 60 % або 48,8 млрд. доларів (в 2005 р.) залучили 5 країн (Чехія, Угорщина, Польща, Румунія та Росія).

Частка України щодо приватних іноземних інвестицій, які надійшли в країни Центральної та Східної Європи та СНД, в 2005 р. становить близько 10 %, а в 2006 р. знизилась вдвічі до 5 % (високий показник 2005 р. був забезпечений насамперед купівлею «Криворіжсталі») [3].

При цьому надалі, за незмінних умов, немає підстав прогнозувати помітного збільшення припливу приватних іноземних інвестицій в Україну.

На нашу думку, така ситуація зумовлена тим, що:

– по-перше, традиційно значна частка приватних іноземних інвестицій в країни регіону надходить в енергетичний сектор (який є найбільш інвестиційно привабливим в Азербайджані, Росії, Казахстані), в якому Україна об'єктивно не має значних переваг;

– по-друге, в Україні скорочуватиметься потенціал такого джерела залучення приватних іноземних інвестицій як приватизація.

Проте, звичайно, є ціла низка чинників, які сприяють активізації інвестиційної діяльності, зокрема:

- стратегічно вигідне географічне розташування (Україна знаходиться на перехресті торговельних шляхів Схід-Захід та Північ-Південь);

- широко розвинена транспортна інфраструктура (залізниця, порти в Чорному морі та загальноєвропейські транспортні коридори);

- один з найбільших ринків Східної Європи (47 мільйонів споживачів);

- високий науково-освітній потенціал (потужна мережа університетів та науково-дослідних центрів);

- велика кількість успішно реалізованих інвестиційних проектів провідних міжнародних компаній (наприклад, Kraft Foods, Coca-Cola Raiffeisen Bank, Cargill, Hewlett Packard).

Також в Україні наявна кваліфікована конкурентноспроможна робоча сила, при чому згідно з даними дослідницької компанії «BrainBench» Україна посідає 4-те місце у світі за кількістю дипломованих професіоналів у сфері hi-tech [6].

Слід зазначити, що одна з перших комплексних методик оцінювання інвестиційної привабливості України була розроблена під керівництвом І.А. Бланка. За його дослідженнями, найбільшу інвестиційну привабливість серед галузей народного господарства у довготривалій перспективі для здійснення як реальних, так і фінансових інвестицій мають будівництво і промисловість, а серед підгалузей наступні [2, с.55]:

- кольорова і чорна металургія, виробництво натуральної шкіри, парфумерно-косметична, спирто-

ва (пріоритетні);

- нафтодобувна і газова, машинобудівна, цементна (достатня інвестиційна привабливість);
- хімічна і нафтохімічна, виробництво збірного залізобетону, плодово-овочева, масло-сирова (середня інвестиційна привабливість);
- вугільна, електроенергетика, торф'яна промисловість, виробництво цукру (низька інвестиційна привабливість).

Сьогодні на українському ринку інвестицій вкладники керуються насамперед міркуваннями отримання найбільшого прибутку і найшвидшої віддачі від вкладених коштів. В останні роки зросли інвестиції в такі галузі, як харчова індустрія, фінанси і страхування, в сферу комерційної діяльності по забезпеченню функціонування ринку (інформаційні, консультаційні послуги тощо) (див. Рис. 1).

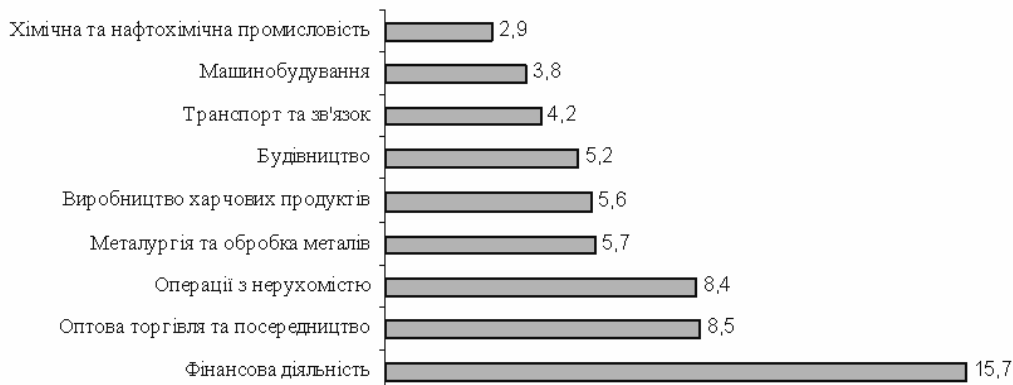

Рис. 1. Розподіл приватних іноземних інвестицій за основними секторами економіки України станом на 01.10.2007 (%)

Безпосередньо сфера малого і середнього бізнесу, що дає швидкий оборот і яка не вимагає значних оборотних коштів, стала більш привабливою як для зовнішнього, так і для внутрішнього інвестора.

Серед основних країн-інвесторів в Україну найвагомішими є: Німеччина, Кіпр, Нідерланди, Австрія, Великобританія, США, Російська Федерація, Франція.

Основний приплив іноземних інвестицій – не лише у 2007 році, а й у найближчі кілька років – очікується у фінансовому секторі та торгівлі. Це пояснюється також і тим, що в Україні майже немає великих західних ритейлерів, у той час як у більшості східноєвропейських країн працюють світові лідери – ті самі TESCO і WALMART [5].

Крім того, західні компанії виявляють велику цікавість до сільського господарства. Але тут зростання іноземних інвестицій заважають кроки уряду – на кшталт заборони на торгівлю землями сільськогосподарського призначення, квот на експорт зернових і регулювання цін.

Однак вкладати в українські високі технології, машинобудування або літакобудування іноземці не поспішають. У промисловому секторі прихід великих інвесторів можливий у двох випадках:

- 1) поновлення великої приватизації;
- 2) вступ до СОТ і підписання угоди про вільну торгівлю з ЄС.

Досвід минулих років дав також можливість виявити особливості розвитку інвестиційної політики у регіонах, яка й сьогодні суттєво не змінилася. Як і очікувалося, серед лідерів виявилися передусім ті регіони, що виділяються серед інших своїм виробничим потенціалом або рівнем фінансової сфери – місто Київ, Дніпропетровська, Донецька області. Це підтверджується даними про ВВП відповідних регіонів; дев'ять із десяти регіонів, що лідирують у інвестиційній привабливості, входять у першу десятку й по величині ВВП.

Експортний потенціал України на європейському ринку величезний, насамперед потенціал збуту продукції металургійного сектору й машинобудування. З іншого боку, якщо Україна відкриє економічні кордони, європейські виробники постараються купити тут виробничі потужності.

Підвищити привабливість країни для іноземних інвесторів можна кількома способами: захищаючи права власності інвесторів, знизивши податки на інвестиції. Багато розвинених країн і таких, що розвиваються, створюють агенції з просування інвестицій (Investment promotion agencies). Ці організації надають потенційним інвесторам інформацію про країну та можливості капіталовкладень в економіку.

Без сумніву, прямі іноземні інвестиції сприяють розвитку економіки. Поряд з валютними надходженнями від експорту вони є джерелом додаткового капіталу для держави, плюс закордонний досвід ведення бізнесу та нові технології. Багато урядів шукають шляхи залучення прямих іноземних інвестицій.

Забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення в світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки.

СПИСОК ЦИТИРУЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Березовський К. Активізація інвестиційного процесу в Україні // www.rusnauka.com
2. Борщ Л. Інвестування: теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 470с. – (Вища освіта XXI століття).
3. Інвестиційний клімат України: проблеми формування та заходи поліпшення // www.niss.gov.ua
4. Купе Т. Агент безпеки // Контракти. – 29 вересня 2007 року. – № 39.
5. Шкарпова О. Штатський радник (інтерв'ю з представником МВФ в Україні Робертом Френксом) // Контракти. – 15 січня 2007 року. – № 01.
6. www.investukraine.org